

PROVET I SAMHÄLLSLÄRA 27.9.2013 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

De centrala bedömningsgrunderna i provet i samhällslära är examinandens innehållsmässiga kunskaper i ämnet och ett korrekt och precist bruk av centrala begrepp inom samhällsläran. En bedömningsgrund är också examinandens förmåga att tolka och kritiskt bedöma information som beskriver samhällslära fenomen, att dra slutsatser från den och att jämföra tolkningar av samhällslära frågor samt att ta ställning till dem med hjälp av motiveringar. I de uppgifter som innehåller flera deluppgifter meddelas maximiantalet poäng per deluppgift i samband med uppgiften, men svaret bedöms som en helhet.

Uppgift 1

I svaret behandlar examinanden lagberedningen samt lagstiftningsordningen för grundlag och vanlig lag. Redogörelsen sträcker sig från beredningen av lagen till regeringspropositionen, behandlingen i riksdagen, presidentens stadfästelse, offentliggörandet av lagen samt lagens ikraftträdande. I svaret diskuterar examinanden statsrådets, riksdagens och presidentens möjligheter att påverka stiftandet av lagar. Medlemskapet i Europeiska unionen medför en skyldighet att följa unionens lagstiftningsregler och direktiv. Unionens förordningar, som är jämförbara med inhemska lagar, träder i kraft som sådana.

Uppgift 2

I svaret diskuterar och åskådliggör examinanden på ett mångsidigt och tillräckligt täckande sätt med exempel hur och i vilka sammanhang de nämnda motsättningarna har kommit fram inom och mellan partierna. Examinanden visar att han eller hon har förstått innebörden av de begrepp som förekommer i texten, t.ex. vänster, höger och liberalism, samt begreppens koppling till fenomenet i den praktiska politiska verksamheten. I diskussionen kring motsättningar framkommer även olika gradskillnader mellan dem. Svaret är ingen uppräkningslista av detaljer, utan det innehåller också allmänna och samlade observationer i anslutning till temat.

Uppgift 3

I svaret diskuteras inkomstöverföringens inverkan på de tre olika sektorerna. Examinanden redogör för de kostnader som hushållens inkomstöverföring medför för de nämnda sektorerna samt även de fördelar inkomstöverföringen innebär för sektorerna i fråga. Av svaret framgår att inkomstöverföringen har såväl direkta som indirekta effekter på sektorerna. I svaret kan examinanden förutom inkomstöverföringens ekonomiska effekter även behandla dess mer omfattande samhällslära följder. Svaret visar att examinanden förstår begreppet inkomstöverföring på ett korrekt sätt.

Uppgift 4

Av svaret framgår skillnaderna mellan balansräkningarna på ett korrekt sätt. Examinanden behandlar de faktorer som inverkar på balansräkningarnas utveckling i Finland såväl vad gäller den finländska samhällsekonomin som världsekonomin och fäster uppmärksamhet vid att Finlands möjligheter som samhällsekonomi och stat att påverka balansräkningarna är bättre på vissa punkter och mer begränsade på andra punkter. I svaret framkommer kopplingen mellan bytesbalans och förändringar i den samhällsekonomiska skulden. Som stöd presenteras uppgifter om Finlands utrikeshandel eller övrigt ekonomiskt utbyte med andra länder.

Uppgift 5

I svaret redogör examinanden för den legislativa grunden för samboförhållande, äktenskap och registrerat partnerskap och jämför skillnaderna mellan dem. I svaret behandlas ingåendet av förhållande/äktenskap, parternas inbördes rättigheter och skyldigheter, ägandeförhållanden, barnens ställning och förhållandets/äktenskapets upphörande (dödsfall eller skilsmässa/separation). I svaret använder examinanden de juridiska begreppen på ett korrekt sätt. Svaret innehåller en mångsidig jämförelse mellan olika slag av förhållanden.

Uppgift 6

Allemansrätten innebär att man har rätt att fritt röra sig i naturen, med undantag för andra personers gårdsplaner. Johansson kan inte hindra någon från att slå läger vid sjöstranden; en förbudsskylt och ett staket har ingen verkan. De tältande har rätt att plocka bär, även för försäljning. Det krävs tillstånd för spinnfiske. Att röra sig med motorfordon i terrängen och att göra upp öppen eld är förbjudet om man inte har fått tillstånd av markägaren.

Uppgift 7

EU:s regionalpolitik finansieras genom EU:s budget och är ett av unionens mest betydande finansieringsobjekt. Genom regionalpolitiken strävar man efter att minska inkomstskillnaderna mellan olika regioner inom unionen och främja en balanserad samhällsutveckling. I svaret redogör examinanden för de instrument som används inom unionens regionalpolitik, t.ex. strukturfonderna, Sammanhållningsfonden, Europeiska unionens solidaritetsfond samt den finansiering som beviljas av Europeiska investeringsbanken. I unionen får regionerna sin röst hörd genom Regionkommittén, som företräder regionerna och lokalsamhällena inom EU. Regionkommittén måste höras innan EU:s institutioner fattar beslut som påverkar regionerna.

Uppgift 8

Merkel och Cameron anser att mångkulturalitetspolitiken har misslyckats i Europa. Alexander hävdar att en alltför snäv tolkning av europeisk identitet utestänger icke-kristna och icke-västerlänningar från samhället. Merkel talar om gästarbetare, som man länge trodde skulle återvända till sina hemländer. Alexander hänvisar för sin del till en bestående invandrarbefolkning. Cameron talar om europeiska värden, som invandrarna borde tillägna sig, medan Alexander anser att européerna borde förändra sin värdegrund så att den blir mer universell. På så vis kunde man enligt honom undvika konflikter.

Uppgift +9

I svaret lyfter examinandena fram de centrala förändringarna inom sysselsättningsutvecklingen för olika befolkningsgrupper under den aktuella tidsperioden i enlighet med de uppgifter som framgår av diagrammen. Att det finns gradskillnader mellan förändringarna i sysselsättningsgrad och att förändringarna skett i olika takt bland kvinnor och män samt inom olika åldersgrupper förklaras utgående från vilka branscher som sysselsätter vissa befolkningsgrupper och i hurdana arbetsmarknadspositioner de olika grupperna oftast befinner sig samt varför strukturförändringar och konjunkturväxlingar påverkar dem på olika sätt. Som stöd för förklaringen presenteras uppgifter om den finländska ekonomins utveckling under perioden i fråga. Statens åtgärder för att främja sysselsättningen diskuteras på ett mångsidigt sätt utgående från såväl den ekonomiska politiken som samhällspolitiken (t.ex. utbildnings- och regionalpolitik). Svaret innehåller också exempel.

Uppgift +10

I svaret diskuteras samhällsekonomiernas skuldbörda. Examinanden analyserar de viktigaste uppgifterna i tabellen, av vilka framgår den samhällsekonomiska skulden som helhet samt skillnaderna i skuldens sammansättning mellan olika samhällsekonomier. I t.ex. Grekland utgörs en betydande andel av skulden av statsskuld. I Spanien däremot är det företagen och de privata hushållen som är mest skuldsatta. I Tyskland är skuldbördan jämnast fördelad mellan olika delar av samhällsekonomin, men finansinstituterna är mer skuldsatta än staten. Examinanden kopplar ihop de synpunkter som framkommer i citaten med uppgifterna i tabellen och fäster uppmärksamhet vid bl.a. de tyska bankernas skulder och noterar samtidigt att situationen varierar mellan olika länder. I svaret redogör examinandena för de viktigaste metoderna för att lösa skuldkrisen, t.ex. Europeiska centralbankens åtgärder, stödpaketet till krisländerna, den offentliga sektorns sparåtgärder i medlemsländerna, kommissionens utvidgade rättigheter att övervaka medlemsländernas statsbudget och begränsa underskotten samt EU-ländernas avtal för att förhindra överskuldsättning.